

ANTONIO MACHADO

1875—1939

Antonio Machadóban Spanyolország egyik legnagyobb lírai költőjét vesztette el. Annak a nemzedéknek volt egyik legtehetségesebb tagja, amely 1898-ban hosszú tespedés után a spanyol szellemi és irodalmi újjászületést megindította. Ez a «98-as nemzedék» rányomta bélyegét az egész újabb spanyol irodalomra. Ezek, mint nálunk Ady nemzedéke nyugatra, kelet felé fordították az Európában szinte már kívülrekedt s elszigeteltségében úgyszólván provinciális színvonalra süllyedt spanyol irodalom tekintetét s az új európai vajúdas formáival és eszméivel telítették meg az ősi és hatalmas spanyol mult hagyományait. Antonio Machado a legtisztább és leghősiesebb spanyol lelket, a castiliait hozta magával az irodalomba, azét a Castiliáét, amely a reconquistát véghezvitte, amely Cid-et szülte, amelyből a nemzeti spanyol irodalom egész nagy ragyogása kisarjadt.

Az ő bölcsője ugyan a paradicsomi tájak édes varázsával kábító, selymes fuvalmaktól lágy Andaluziában ringott. Sevillában, 1875-ben-ben született a híres Dueñák kastélyában, amely a hasonló nevű utcában áll. De csak egész kora gyermekségét töltötte itt. Szülei nyolc éves korában Madridba vitték s bár ők később elköltöztek innen, a költő Madridban maradt a Nevelés Szabad Intézetében, amelynek tanáraitól mindig a legnagyobb hálával emlékezett meg. Serdülőkorát és ifjúságát Madridban töltötte. Tanárnak készült s mert éppen a francia szakot választotta, nagyobb utakat tett Franciaországban és gyakran felkereste Párizst is.

Mikor először járt Párizsban, 1899-ben, a világváros éppen a Dreyfus-pör lázában égett, a költészetben akkor állt virágjában a szimbolizmus s a képzőművészetben az impresszionisták döngették a hagyomány vasfalait. Machado itt ismerkedett meg Oscar Wilde-del s a szimbolisták közül Jean Moreas-szal, aki már új klasszicizmus világosabb sikjai felé terelte a fülledt képek zsúfoltságától homályos szimbolizmust. Az ifjú spanyol költő is efelé a változata felé hajlott a szimbolizmusnak s költészetében mindig volt valami a művészi emelkedettség és csiszoltság mellett a klassziciz-

mus szigorú logikájából. Értelmi költészetében a mély és örök emberi lényeket hangsúlyozta az időszerű és múltó hangulati és díszítő elemek mellett.

Második párizsi tartózkodása (1902-ben) volt talán legnagyobb jelentőségű életében. Ekkor ismerkedett meg itt a modern spanyol líra legnagyobb költőjével, a délamerikai Rubén Darióval. Rubén Dario Nicaraguában született, de úgy tekintettek rá, mint az egész spanyol világ vezető modern költőjére. Nála is elsősorban a művészi öntudat fokozására irányult az újítás. Költészetének gazdagsága és sokoldalúsága, felfokozott zeneisége, rímeinek újszerű és előkelő csengeése rendkívüli hatást gyakoroltak nemzedékének fiatal költőire. Nem szolgálai utánzásokkal követték ezek, hanem nagy serkentőjüket, irányítójukat látták benne, aki megmutatta nekik, hol kereskedjenek, mire törekedjenek, hogy a spanyol lírát megújítsák. Antonio Machado is bámulta Dariót, de soha nem követte őt vakon, hanem mindig megőrizte saját költői egyéniségének eredetiségét.

Machado 1907-ben Soriában a francia nyelv tanára lett s öt évet töltött ebben a castiliai városban s később Segovia, ez az ősi spanyol város hívta meg tudományos intézetébe. Ezen a két helyen szívta magába Machado a legtörzsökösebb spanyol szellemet, a castiliait, itt ragadta meg a castiliai táj látomása is. Első költeményeiben, amelyeknek a *Solidades* (Magánosságok) címet adta, még egy zárkózott lélek pesszimista tépelődései nyilatkoznak meg a francia szimbolisták formanyelvén. De Campos de Castilla című kötetében már megéled a castiliai táj és a castiliai lélek. Machado ezekben a hatalmas erejű tájleírásokban drámai összefüggést keres és talál a táj félelmes lelke s a rajta élők sorsa és jelleme között. Kemény és szenvedélyes szóval festi Spanyolország szívének fakó, átkozott és elvadult tájait és Estremadura még végzetesebb ridegségű vidékeit, melyekből valósággal a gonosz indulatok párolognak fel. Alvargonzáles annak a fajnak szimbolikus képmása, amelyben a föld mohó szeretete sötét bűnökig fokozza a szerezni vágyó kapzsiságot.

*Oh Alvargonzales földje
Spanyolország vert szívében.
Szomorú föld, nyomorú föld,
Oly szomorú, hogy lelke van.*

énekli a kietlen fensíkról s a többi szélverte vad fensíkokon is riasztó látomásokat hajszol. Kain téveteg árnyait látja bolyongni a rémülettől rezes alkonyatokban.

De van lágyabb éneke is, amelyekben a szelídebb andaluziai lélek, a költő másik énje nyilatkozik meg. Könnyed, népi dalformákban jelentkező, rendesen rövid versek ezek. Tárgyuk egy-egy lírai sóhajtás vagy egy régi közmondás felejthetetlen bájú versbefoglalása. Ezekben rendesen az andaluziai arab örökség keleti bölcsesége nyilatkozik meg.

Machado az új spanyol lírának az a költője volt, akiben a legmelegebb emberiesség s a legmélyebb kozmikus szemlélet élt. Férfias egyszerűsége és zárkózottsága mindig a magányt kereste. Iskolát nem teremtett maga körül. Az egyedülálló csúcokra tört s ott társtalan költőként állt keményen, semmi divatnak, befolyásnak nem hódolva.

Előtte hódolt meg a spanyol irodalmi közvélemény, amikor 1927-ben az Akadémia tagjává választották. K. M.

ANTONIO MACHADO VERSEIBŐL

ÉJJEL ÁLMOMBAN

Éjjel, hogy álmom szállt le rám,
 Áldott látomás tűnt elém:
 Úgy rémlett, hogy forrás fakadt
 És buzgott szívem közepén.
 Mily titkos medren áradott
 Hozzám a víz s ömlött tova,
 Mint új élet hajnalhíre,
 Melyből nem ittam még soha.
 Éjjel, hogy álmom szállt le rám,
 Áldott látomás tűnt elém:
 Úgy rémlett, zsongó méhkas áll
 Magában szívem közepén.
 Aranyló méhek jártak ott
 Ki és be, mind dolgozni kész
 S gyűlt sok keserű gond között
 Fehér viasz és szöke méz.
 Éjjel, hogy álmom szállt le rám,
 Áldott látomás tűnt elém:
 Úgy rémlett, égő nap lobog
 Kihamvadt szívem közepén.